

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/73/2021
Identifikačné číslo spisu: 2117223434
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2117223434.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej, a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu Mgr. T. T., nar. XX.X.XXXX, bytom J. Z. XXX, zastúpeného advokátkou Mgr. Jaroslavou Krajčovičovou Šokovou, so sídlom SNP 10, Hlohovec, proti žalovanej UNIQA poisťovňa, a.s., so sídlom Krasovského 15, Bratislava, IČO: 00 653 501, zastúpenej splnomocnencom PRK Partners s. r. o., so sídlom Hurbanovo námestie 3, Bratislava, IČO: 35 978 643, o zaplatenie 10.461,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 19Csp 202/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 24. júla 2020, sp. zn. 11 Co 216/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 24. júla 2020, sp. zn. 11 Co 216/2019 a rozsudok Okresného súdu Trnava z 20. marca 2019, sp. zn. 19 Csp 202/2017 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Trnava na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 20. marca 2019, č.k. 19 Csp 202/2017-115 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 10.461,-eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 10.461,-eur od 19.4.2018 do zaplatenia, všetko do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšku konanie zastavil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Predmetom konania bol nárok žalobcu na zaplatenie sumy 10.461,- eur titulom poistného plnenia na základe poistnej udalosti, keď žalobca bol toho názoru, že vyplatená výška poistného plnenia z Doplnkového poistenia finančnej straty GAP nie je správna a nie je v súlade s uzavretou poistnou zmluvou, keď má za to, že trhová hodnota vozidla pri vstupe do poistenia bola 25.667,- Eur s DPH a nie 15.206,- eur s DPH ako uvádza žalovaný. Sporné bolo, či suma, z ktorej vychádzal žalovaný pri výpočte poistného plnenia - výšky škody z doplnkového poistenia GAP, ktoré žalovaný určil vo výške 15.206,- eur, je správna, teda či žalovaný vyplatil poistné plnenie v súlade s uzavretou poistnou zmluvou. Aplikujúc ustanovenie § 788 ods. 2 Občianskeho zákonníka poistná suma vo všeobecnosti určuje výšku finančného záväzku poisťovne v prípade poistnej udalosti a vo väčšine prípadov predstavuje základnú

veľičinu, od ktorej sa odvíja výška poistného. Poistná suma je v prvom rade údajom, ktorý je smerodajným pre poisteného pre zistenie, aká výška poistného plnenia mu môže byť poskytnutá v prípade poistnej udalosti. V danej veci je nepochybne preukázané, že výška poistnej sumy bola tak v návrhu na uzavretie poistnej zmluvy ako i v Poistke i doplnkovom poistení uvedená vo výške 25.667,- eur. Skutočnosť, že vo Všeobecných poistných podmienkach GAP je uvedené, že pri poistnej udalosti sa vychádza z trhovej hodnoty vozidla pri vstupe do poistenia, ktorej spôsobom výpočtu je takisto uvedený vo Všeobecných poistných podmienkach, je absolútne irelevantný, keď ako vyplýva z vyššie uvedeného, výšku finančného záväzku poisťovne v prípade poistnej udalosti vo všeobecnosti určuje poistná suma. V návrhu poistnej zmluvy ako ani v samotnej poistnej zmluve vôbec nebola uvedená tzv. trhovú hodnotu pri vstupe do poistenia, ktorú žalovaný vo výpočte výšky poistného pri poistnej udalosti stanovil na sumu 15.206,00 eur. Keďže v návrhu poistnej zmluvy ako ani v samotnej poistnej zmluve okrem poistnej sumy nie je uvedená žiadna iná suma, ako hodnota vozidla v čase vstupu do poistenia, nebol dôvod spochybňovať skutočnosť, že suma 25.667,- eur je sumou, do výšky ktorej bude doplatená finančná strata v prípade poistnej udalosti (na základe uzatvoreného doplnkového poistenia GAP), keďže z tejto sumy bolo žalobcovi určené aj poistné. Súd preto žalobe vyhovel a uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 10.461,- eur ako rozdielu medzi poistnou sumou a výškou vyplateného poistného plnenia žalovaným (25.667,- eur mínus 10.847,79 eur mínus 4.219,- eur = 10.600,21 eur) poníženú o dlžné poistné vo výške 139,21 eur, keď žalobca akceptoval zníženie poistného plnenia o sumu 139,21 eur ako dlžného poistného (10.600,21 eur mínus 139,21 eur = 10.461,- eur).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 24. júla 2020, sp. zn. 11 Co 216/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. S poukazom na § 387 ods. 1, 2 CSP uviedol, že právny názor súdu prvej inštancie vyslovený v prejednávanej veci považuje za správny a stotožnil sa aj s odôvodnením napadnutého rozsudku. Pojem poistná suma je legálnym pojmom použitým priamo v OZ, konkrétne v jeho ustanovení § 788 ods. 2. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa už zaoberal výkladom odborných termínov ako poistná suma a poistná hodnota. Poistná hodnota predstavuje hodnotu poisteného záujmu, ktorú je možné vyjadriť rozsahom možnej najvyššej majetkovej ujmy, ktorú by mohla poistná udalosť spôsobiť. Naproti tomu poistná suma predstavuje najvyššie dohodnuté plnenie z poistnej udalosti, pričom táto nemôže byť vyššia ako poistná hodnota. (porovnaj 31/2003 ZSP, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. M Cdo 282/02 zo dňa 1.5.2003) Ani VPP a ani VPP-GAP preto nemôžu poprieť význam pojmu poistná suma, nakoľko ide o obligatórnu náležitosť poistnej zmluvy zakotvenú v OZ. Trhovú hodnotu poisteného vozidla nie je obligatórnou náležitosťou poistnej zmluvy v zmysle OZ, ale prieči sa podstate poistnej zmluvy, aby žalovaný mohol dodatočne jednostranne určiť výšku poistného plnenia s poukazom na cenníky ojazdených vozidiel inej obchodnej spoločnosti - Agentúra Auto Data, s.r.o.. Keďže žalovaný tvrdí, že trhovú hodnotu poisteného vozidla určenú na základe cenníkov ojazdených vozidiel inej obchodnej spoločnosti je nižšia ako poistná suma, takúto nižšiu trhovú hodnotu poisteného vozidla mal zahrnúť aj do poistnej zmluvy. Nie je na mieste namietat' po vzniku poistnej udalosti, že to bol žalobca, ktorý nesprávne určil výšku poistnej sumy, nakoľko poistený cenníkom ojazdených vozidiel inej obchodnej spoločnosti ku dňu uzavretia poistnej zmluvy nedisponoval a nemohli mu byť známe. V danom prípade sa žalobca aj žalovaný dohodli v poistnej zmluve na poistnej sume, pričom uvedená dohoda má prednosť pred VPP a VPP-GAP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná s návrhom na jeho zmenu a zamietnutie žaloby, resp. jeho zrušenie a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podstatné právne otázky formulovala nasledovne: 1. či si zmluvné strany poistnej zmluvy môžu v poistnej zmluve dohodnúť výklad pojmov poistná suma a poistná hodnota (resp. iných zákonom nedefinovaných pojmov) odlišný od výkladu, ktorý poskytol najvyšší súd v skutkovo odlišnej veci a či je takýto výklad pre zmluvné strany záväzný, 2. či samotné odcudzenie predmetu poistenia pri poistení majetku je potrebné nevyhnutne vyhodnotiť ako maximálnu možnú škodu vo výške poistnej sumy, 3. či dohodnutím si poistnej sumy v poistnej zmluve vyššej ako je hodnota predmetu poistenia v čase vstupu do poistenia poistnú sumu zmluvné strany považujú za relevantnú pre výpočet všetkých plnení z poistnej zmluvy (t.j. či dochádza k vylúčeniu odškodňovacej zásady v prípade poistenia majetku), 4. či je

poisťovateľ povinný určiť výšku trhovej hodnoty vozidla v poisťnej zmluve, ak táto má byť relevantná pre výpočet poistného plnenia.

3.1. Dovolateľka argumentovala, že pri výklade pojmov podstatných pre určenie výšky poistného plnenia je nutné primárne vychádzať z obsahu poisťnej zmluvy, resp. všeobecných poistných podmienok (ďalej aj „VPP“). Vychádzajúc z dispozičnej zásady súkromnoprávných vzťahov žalovanej nič nebránilo dohodnúť si v rámci VPP význam zmluvných pojmov akýmkoľvek spôsobom, ktorý by nebol v rozpore so zákonom alebo dobrými mravmi. Odvolací súd pri posúdení výšky poistného plnenia dospel k nesprávnemu záveru, že rozhodujúcou sumou pre výpočet poistného plnenia nie je zmluvnými stranami dohodnutá trhovú hodnotu vozidla určenú v zmysle VPP, ale poistná suma dohodnutá v poisťnej zmluve. Poistná suma bola vo VPP dohodnutá ako maximálne plnenie pre každý predmet poistenia za jedno poistné obdobie, aj v prípade viacerých poistných udalostí, a nie jednu poistnú udalosť. Poistná zmluva neobsahovala určenie presnej výšky trhovej hodnoty vozidla, ale iba spôsob jej určenia. Žalovaná nespochybňuje, že odcudzenie vozidla možno považovať za najvyššiu možnú výšku škody, ktorá je spôsobená práve jednou poistnou udalosťou, nestotožňuje sa však s tým, že žalobcovi automaticky vznikla škoda vo výške poisťnej sumy určenej žalobcom. Podľa VPP škoda na vozidle v dôsledku jeho odcudzenia sa rovná trhovej hodnote vozidla, t.j. všeobecnej hodnote vozidla v čase vstupu do poistenia. Žiaden právny predpis nevyklučuje, aby si zmluvné strany dohodli poskytnutie poistného plnenia v sume, ktorá nie je v poisťnej zmluve, resp. VPP explicitne určená, avšak je určený spôsob jej určenia. Žalobca so žalovanou platne uzatvorili poistnú zmluvu a jej podpisom žalobca vyjadril, že sa s jej obsahom riadne oboznámil a že s jej obsahom, vrátane určenia výpočtu trhovej hodnoty vozidla, súhlasí. Žalobca mohol za účelom namietania trhovej hodnoty vozidla vypočítanej žalovanou navrhnúť vykonanie znaleckého dokazovania na určenie všeobecnej hodnoty vozidla v zmysle vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z.z.

4. Žalobca sa k dovolaniu vyjadril písomne, navrhol ako neprípustné odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť, uplatniac si náhradu trov konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je podané dôvodne.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaná prípustnosť svojho dovolania vyvodzovala z ust. § 421 písm. b/ CSP. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

8. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), resp. dôvodiť, že právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/

CSP), c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

9. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

10. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právná (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu) a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania vecí, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí odvolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je odvolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (3Cdo/218/2017, 3Cdo/27/2019, 4Cdo/172/2017, 4Cdo/148/2018, 8Cdo/144/2018).

11. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, nevymedzí právnú otázku, odvolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach; ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa; v opačnom prípade by odvolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382).

12. Pokiaľ ide o vymedzenie pojmu ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu, za túto treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v

ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 6. marca 2017, sp. zn. 3 Cdo 6/2017).

12.1. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako judikát R 71/2018).

13. Dovolací súd nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný dovolateľom označeným dôvodom prípustnosti dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (por. uznesenie Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 VObd/2/2020). Rovnako dovolací súd nie je viazaný doslovnou formuláciou právnych otázok zo strany dovolateľa, keď vždy je podstatné posudzovať dovolanie podľa jeho obsahu.

14. Dovolací súd preto z obsahu dovolania vyvodil, že rozhodujúcou právnou otázkou, na posúdení ktorej spočívalo aj rozhodnutie súdov nižších inštancií, je otázka nároku poisteného na poistné plnenie, konkrétne či v prípade vzniku poistnej udalosti odcudzením poisteného vozidla vzniká poistenému nárok na poistné plnenie vo výške dohodnutej poistnej sumy, bez ohľadu na to, ako bolo právo na poistné plnenie dohodnuté v poistných podmienkach tvoriacich súčasť poistnej zmluvy. Ostatné právne otázky formulované dovolateľkou mali sekundárny charakter, od ich zodpovedania priamo nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, boli položené skôr v akademickej či hypotetickej rovine.

15. Podľa § 788 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) sa poistnou zmluvou poistiteľ zaväzuje poskytnúť v dojednanom rozsahu plnenie, ak nastane náhodná udalosť v zmluve bližšie označená a fyzická alebo právnická osoba, ktorá s poistiteľom poistnú zmluvu uzavrela, je povinná platiť poistné.

16. Podľa § 788 ods. 2 OZ poistná zmluva obsahuje najmä

- a) výšku poistnej sumy, v prípade poistenia osôb výšku zaručenej poistnej sumy,
- b) výšku poistného, jeho splatnosť a či ide o jednorazové poistné alebo bežné poistné,
- c) poistnú dobu,
- d) údaj o tom, či je dohodnuté, že v prípade poistenia osôb sa bude oprávnená osoba podieľať na výnosoch poisťovateľa a akým spôsobom,
- e) práva a povinnosti poisťovateľa, poisteného a toho, kto s poisťovateľom uzaviera poistnú zmluvu,
- f) výšku odkupnej hodnoty, ktorú poisťovateľ vyplatí v prípade poistenia osôb pri predčasnom ukončení poistenia.

17. Podľa § 788 ods. 3 OZ súčasťou poistnej zmluvy sú všeobecné poistné podmienky poistiteľa (poistné podmienky), na ktoré sa poistná zmluva odvoláva a ktoré sú k nej pripojené alebo boli pred uzavretím zmluvy tomu, kto s poistiteľom zmluvu uzavrel, oznámené.

18. Podľa § 788 ods. 4 OZ v poistnej zmluve sa možno od poistných podmienok odchýliť len v prípadoch v nich určených. V iných prípadoch sa možno odchýliť, len pokiaľ je to na prospech poisteného.

19. Podľa § 806 OZ z poistenia majetku má poistený právo, aby mu bolo poskytnuté plnenie vo výške určenej podľa poistných podmienok, ak sa poistná udalosť týka vecí, na ktorú sa poistenie vzťahuje.

20. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu v otázke poisťných zmlúv a poisťného plnenia je nasledovná:

20.1. Podľa judikátu R 40/1996 ak v poisťnej zmluve bolo dohodnuté, že východiskovou cenou pre určenie výšky plnenia z poisťnej udalosti bude časová cena veci, nemožno pri jej určení zohľadniť koeficient predajnosti veci. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia ďalej poukázal na to, že všeobecná právna úprava poistenia ako právneho pomeru, založeného poisťnou zmluvou, ktorou sa zaväzuje poisťiteľ poskytnúť v dojednanom rozsahu plnenie, ak nastane náhodná udalosť v zmluve bližšie označená a poistenec platiť poisťné (§ 788 a nasl. Obč. zákonníka) i osobitná úprava poistenia majetku (§ 806 a nasl. Obč. zákonníka) predpokladá, že podrobnejšia úprava práv a povinností účastníkov tohto pomeru bude v konkrétnom prípade obsiahnutá v poisťných podmienkach, ktoré tvoria súčasť poisťnej zmluvy. Poisťné podmienky pri poistení majetku majú preto konkretizovať a špecifikovať, ktoré veci sa poisťujú, z ktorých poisťných udalostí vznikne právo na plnenie, aké sú prípady výluky z poistenia, majú tiež detailnejšie upraviť rozsah a splatnosť poisťného plnenia, dĺžku poisťného obdobia, výšku poisťného, spôsob jeho platenia a čas platnosti poisťnej zmluvy.

20.2. Podľa judikátu R 115/1990 bezdôvodným obohatením nie je plnenie (rovnajúce sa výške škody), ktoré poistený prijal od poisťiteľa na základe zmluvy o poistení majetku podľa dohodnutých poisťných podmienok. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia ďalej poukázal na to, že pri poistení majetku poisťiteľ neplní náhradu škody, ktorú poistený utrpel poisťnou udalosťou, za zodpovedný subjekt, ale na základe poisťnej zmluvy uzavretej s poškodeným (poisteným). Z toho vyplýva, že poistený, pokiaľ mu z poisťnej zmluvy vznikol voči poisťiteľovi nárok na plnenie rovnajúce sa plnej náhrade škody, nemusí uplatňovať nárok na náhradu škody voči škodcovi, ale môže sa domáhať voči poisťiteľovi plnenia z poisťnej zmluvy.

20.3. Podľa rozsudku sp.zn. M Cdo 282/2002 z 01. mája 2013 (publikovaný v ZSP č. 31/2003) z poistenia majetku má poistený právo, aby mu bolo poskytnuté plnenie vo výške určenej podľa poisťných podmienok, ak sa poisťná udalosť týka veci, na ktorú sa poistenie vzťahuje (§ 806 Občianskeho zákonníka). Najvyšší súd poukázal na tú skutočnosť, že poisťná zmluva je právnou skutočnosťou, na základe ktorej vzniká, trvá a zaniká zmluvné poistenie. Toto poistenie predstavuje zo všeobecného hľadiska určitý spôsob zabezpečenia proti následkom vyvolaným skutočnosťou predpokladanou poisťným nebezpečenstvom alebo poisťným rizikom. Rozsah poistenia je vždy potrebné vymedziť v poisťnej zmluve resp. vo všeobecných poisťných podmienkach, ktoré sú jej súčasťou a ktoré podrobnejšie upravujú práva a povinnosti účastníkov tohto záväzkovo-právneho vzťahu. Najvyšší súd ďalej zdôraznil, že treba rozlišovať medzi poisťnou hodnotou a poisťnou sumou. Poisťná hodnota predstavuje hodnotu poisťného záujmu, ktorú je možné vyjadriť rozsahom možnej najvyššej majetkovej ujmy, ktorú by mohla poisťná udalosť spôsobiť. Na rozdiel od nej poisťná suma predstavuje najvyššie dohodnuté plnenie z poisťnej udalosti s tým, že táto nemôže byť vyššia ako poisťná hodnota.

20.4. Podľa rozsudku sp.zn. 5Obo/12/2020 účelom poisťného plnenia je zabezpečenie fyzických alebo právnických osôb pre prípad náhodných udalostí tým, že je im poskytované právo na výplatu peňažných prostriedkov na úhradu potrieb, ktoré v dôsledku takýchto udalostí vznikajú. Základnou povinnosťou poisťiteľa je plniť zo zmluvy (ak dôjde ku skutočnosti predvídanej v poisťnej zmluve), s ktorou je spojený vznik povinnosti poisťiteľa plniť a právo poisteného na plnenie.

21. Odborná literatúra (por. VOJČÍK, P. a kol.: Občiansky zákonník. Stručný komentár. 3. vydanie. IURA EDITION, Bratislava 2010, s. 1156) uvádza nasledovné:

21.1. Poisťnou sumou sa rozumie suma určená ako najvyššia hranica poisťného plnenia poisťovateľa. Na návrh poisťníka sa určí tak, aby zodpovedala poisťnej hodnote vozidla a poisťník ju stanovuje na vlastnú zodpovednosť. Poisťnou hodnotou môže byť: a) nová hodnota, ktorou je suma, ktorú treba vynaložiť na znovunadobudnutie nového vozidla toho istého druhu a kvality v mieste a čase uzatvorenia poisťnej zmluvy, b) obstarávacía hodnota, ktorou je suma, ktorú treba vynaložiť na znovunadobudnutie vozidla toho istého druhu, kvality, veku a opotrebovania v mieste a čase uzatvorenia poisťnej zmluvy, c) iná dohodnutá hodnota.

21.2. Technická hodnota vozidla, resp. časová cena vozidla vyjadruje zvyšok technickej životnosti vozidla vyjadrený v tuzemskej mene a nie sú v nej zahrnuté vplyvy zohľadňujúce trhové a ekonomické podmienky. Totožne podľa definície obsiahnutej v prílohe č. 6 písm. A bod 28 vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov predstavuje časová cena zvyšok technickej životnosti vozidla vyjadrený v eurách. Všeobecnou hodnotou vozidla,

resp. všeobecnou cenou vozidla sa rozumie hodnota vozidla toho istého druhu, kvality, veku, opotrebovania alebo iného znehodnotenia v danom mieste a čase. Vyjadruje hodnotu vozidla pri jeho predaji obvyklým spôsobom na voľnom trhu v Slovenskej republike. Podľa definície obsiahnutej v prílohe č. 6 písm. A bod 36 vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z. z. predstavuje všeobecná cena vozidla hodnotu vozidla v danom mieste a čase v eurách, pri stanovení ktorej sú okrem vplyvu opotrebovania zahrnuté aj vplyvy trhu (predajnosť typu vozidla). Vyjadruje hodnotu vozidla pri jeho predaji obvyklým spôsobom na voľnom trhu k rozhodnému dátumu. Je súčinom technickej hodnoty vozidla (jeho časovej ceny) s koeficientom predajnosti.

21.3. Pre výpočet poistného plnenia v prípade poistnej udalosti možno uviesť, že výška plnenia poisťovne závisí predovšetkým od toho, aká škoda bola na majetku poisteného spôsobená, či došlo len k poškodeniu majetku alebo k jeho zničeniu, k jeho strate alebo k odcudzeniu. Pri určení výšky škody sa vychádza z ceny veci, ktorú mala v čase spôsobenia škody. Poisťovateľ uhradí spravidla celú vzniknutú škodu, ak jej plnenie nie je v poistných podmienkach, resp. v poistnej zmluve obmedzené poistnou sumou. Určená poistná suma predstavuje maximálnu výšku plnenia poisťovateľa v dohodnutom poistnom období. Konkrétne plnenie poisťovne závisí od rozsahu škody spôsobenej na poistenej veci. Ak je rozsah škody menší ako poistná suma, poisťovateľ poskytne plnenie v celom rozsahu škody. Ak je rozsah zistenej škody väčší ako dohodnutá poistná suma, poisťovňa plní len do výšky tejto sumy. V súlade s odškodňovacou zásadou vo všeobecnosti platí, že poistná suma predstavuje v prevažnej väčšine prípadov maximálny rozsah plnenia poisťovateľa v rámci dohodnutého poistného obdobia a nemá povahu paušálne určenej výšky plnenia. Takúto povahu môže mať poistná suma iba vtedy, ak by to bolo zmluvnými stranami výslovne dohodnuté.

22. Vychádzajúc z vyššie citovaných záverov rozhodovacej praxe najvyššieho súdu ako aj odbornej literatúry možno uzavrieť, že všeobecná právna úprava poistenia ako právneho pomeru, založeného poistnou zmluvou, ktorou sa zaväzuje poisťiteľ poskytnúť v dojednanom rozsahu plnenie, ak nastane náhodná udalosť v zmluve bližšie označená a poistenec platiť poistné (§ 788 a nasl. OZ) i osobitná úprava poistenia majetku (§ 806 a nasl. OZ) predpokladá, že podrobnejšia úprava práv a povinností účastníkov tohto pomeru bude v konkrétnom prípade obsiahnutá v poistných podmienkach, ktoré tvoria súčasť poistnej zmluvy. Poistné podmienky pri poistení majetku majú preto konkretizovať a špecifikovať, ktoré veci sa poisťujú, z ktorých poistných udalostí vznikne právo na plnenie, aké sú prípady výluky z poistenia, majú tiež detailnejšie upraviť rozsah a splatnosť poistného plnenia, dĺžku poistného obdobia, výšku poistného, spôsob jeho platenia a čas platnosti poistnej zmluvy. Poistné podmienky ustanovujú okrem iného, ako má byť určená výška plnenia poisťovateľa, ak dôjde v dôsledku poistnej udalosti k poškodeniu, zničeniu, odcudzeniu, prípadne strate poistenej veci. Ide o plnenie na základe poistnej zmluvy, nie o náhradu škody a preto pre plnenie poisťovateľa platia jedine ustanovenia zmluvných podmienok.

23. Zmluvná voľnosť pri uzatváraní poistnej zmluvy, daná ustanovením § 2 ods. 3 OZ, ako právny princíp umožňuje zmluvným stranám upraviť si vzájomné pomery tak, aby to čo najlepšie vyhovovalo ich potrebám a záujmom. Zákonná úprava záväzkového práva ponecháva účastníkom zmluvných vzťahov pomerne veľkú voľnosť pri zmluvnej úprave vzájomných práv a povinností. Zodpovedá to princípu autonómie konania subjektov práva, ktorý vytvára priestor pre čo najširšie uplatnenie sebarealizácie jednotlivca pri uspokojovaní jeho právom chránených potrieb a záujmov v demokratickej spoločnosti. A preto je prípustné, aby si účastníci prípadne dohodli aj iný spôsob určenia poistnej sumy a poistnej hodnoty, ako je upravená vo všeobecných zmluvných podmienkach poisťovateľa.

24. Určenie poistnej sumy predstavuje jednu z najdôležitejších náležitostí poistnej zmluvy (ako obsahovú náležitosť ju vymedzuje aj ust. § 788 ods. 2 písm. a) OZ). Poistná suma vo všeobecnosti určuje výšku finančného záväzku poisťovne v prípade poistnej udalosti a vo väčšine prípadov predstavuje základnú veličinu, od ktorej sa odvíja výška poistného. Poistná suma vyjadruje maximálnu výšku plnenia, ktoré poisťovňa poskytne v prípade poistnej udalosti, teda predstavuje iba horné ohraničenie poistného plnenia zo strany poisťovne v prípade poistnej udalosti; v konkrétnom prípade sa výška poistného plnenia zo strany poisťovne určuje v závislosti od rozsahu následkov poistnej udalosti (rozsah poškodenia poistenej veci pri poistení majetku, rozsah škody spôsobenej zodpovednou osobou v rámci poistenia

zodpovednosti za škodu a pod.). Poistná suma predstavuje maximálnu výšku poistného plnenia, ktorú poisťovňa vyplatí v prípade poistnej udalosti. Dohodnutá poistná suma len maximalizuje výšku plnenia poisťovne, sama však nerozhoduje o určení výšky plnenia, pretože výška plnenia sa určuje podľa kritérií obsiahnutých v poistenej zmluve, resp. v poistných podmienkach. Ak teda napríklad výška nákladov na opravu alebo znovuobstaranie predmetu poistenia prevyšuje poistnú sumu, poisťovňa poskytne poistné plnenie najviac vo výške poistnej sumy.

25. Súd nižších inštancií nepostupovali správne, keď vychádzali zo záveru, že dojednaná poistná suma je zaručeným plnením, ktoré má byť poskytnuté poistenému v prípade odcudzenia vozidla a teda maximálnej škody. Pokiaľ odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. M Cdo 282/2002, je potrebné zdôrazniť, že v tomto rozhodnutí sa riešila predovšetkým ako podstatná otázka možnosti zohľadnenia koeficientu predajnosti veci pri určení plnenia pri dohodnutej časovej cene. Najvyšší súd sa v ňom výslovne vyjadril k tomu, že treba rozlišovať medzi poistnou hodnotou a poistnou sumou. Vysvetlil, že poistná hodnota predstavuje hodnotu poisteného záujmu, ktorú je možné vyjadriť rozsahom novej najvyššej majetkovej ujmy, ktorú by mohla poistná udalosť spôsobiť. Na rozdiel od nej poistná suma predstavuje najvyššie dohodnuté plnenie z poistnej udalosti s tým, že táto nemôže byť vyššia ako poistná hodnota.

26. Súd nižších inštancií síce správne identifikovali predmet konania ako nárok na poistné plnenie, tento však posúdili len z hľadiska ustanovení § 788 ods. 1 a 2 OZ a opomenuli aplikovať ďalšie rozhodujúce ustanovenia § 788 ods. 3 a 4 a najmä § 806 OZ. Svoje rozhodnutie o dôvodnosti žalobcom uplatneného nároku na doplatenie poistného plnenia opreli výlučne o právny záver, že žalobcovi vznikol nárok na poistné plnenie vo výške dohodnutej poistnej sumy, pričom sa vôbec nezaoberali tým, ako bolo právo na poistné plnenie dohodnuté v poistných podmienkach, čím sa odchýlili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, podľa ktorej je pri posúdení nároku na poistné plnenie potrebné vychádzať v zmysle § 806 OZ z poistných podmienok, čím bol naplnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

27. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, nakoľko vyššie uvedená nesprávnosť právneho posúdenia sa týka už rozhodnutia súdu prvej inštancie, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.